

STM 1964

**Käll- och litteraturförteckning i musikvetenskapliga
arbeten**

Av Jan Olof Rudén

© Denna text får ej mångfaldigas eller ytterligare publiceras utan
tillstånd från författaren.

Upphovsrätten till de enskilda artiklarna ägs av resp. författare och Svenska
samfundet för musikforskning. Enligt svensk lagstiftning är alla slags citat till-
låtna inom ramen för en vetenskaplig eller kritisk framställning utan att upp-
hovsrättsinnehavaren behöver tillfrågas. Det är också tillåtet att göra en kopia av
enskilda artiklar för personligt bruk. Däremot är det inte tillåtet att kopiera hela
databasen.

Käll- och litteraturförteckning i musikvetenskapliga arbeten

Av Jan Olof Rudén¹

NÅGRA TEKNISKA RÅD

Förr eller senare möter forskare och studenter problemet att göra en käll- och litteraturförteckning till ett vetenskapligt arbete. Någon handledning i ämnet har veterligen ej publicerats på svenska;² vissa riktlinjer brukar dock meddelas muntligt under seminarier eller på annat sätt. Resultatet har ofta blivit godtagbart, ibland bristfälligt, i alla händelser rikt på variationer. Föreliggande anvisningar har tillkommit för att underlätta utarbetandet av käll- och litteraturförteckningen i trebetygsuppsatser och avhandlingar och är tänkt som ett försök att åstadkomma en normalisering av dessa.³

Anvisningarna har utarbetats med särskild tanke på musikforskarens behov, men är även tillämpbara i andra (företredesvis humanistiska) ämnen.

Följande framställning har två huvuddelar: källor och litteratur. Uppställningsmässigt är avdelningen litteratur hårdare bunden till konventionens regler än avdelningen källor, vars innehåll skiftar på grund av materialets beskaffenhet allt efter det behandlade ämnets art. Detta förhållande har satt spår i anvisningarna, därigenom att bestämda regler kan givas för avd. litteratur, medan anvisningarna för avd. källor får betraktas som mer eller mindre provisoriska.

I nedanstående skick är anvisningarna utformade med tanke på litteratur-

¹ Författaren ber att få rikta ett varmt tack till följande vänner och kollegor för de synpunkter och förslag till förbättringar de framfört under utarbetandet av anvisningarna: Åke Davidsson, Louise Ramholm, Gösta Elvin, Ingmar Bengtsson, Ingmar Milveden, Axel Helmer och Jan Ling.

² Jfr dock: ARNE JOHNSON, Vitenskapelig forfatterskap. En samling regler og normer for utforming og trykking av fagvitenskapelige arbeider, Oslo 1955. Arbetet behandlar allting från arbetets koncipiering till tryckningen och är främst avsett för naturvetare. Där finns en resonerande förteckning på åtta (mest anglosaxiska) arbeten i ämnet. Arbetet innehåller många goda råd och vinkar, men avviker beträffande det enskilda verkets behandling från föreliggande text, eftersom det bygger på det s. k. Harvard-systemet (se nedan) vid litteraturangivelser.

³ Det sagda gäller i första hand vad som nedan 4.1 kallas enskilt arbete. Skall arbetet publiceras i tidskrift bör anvisningar inhämtas från vederbörande tidskrifts redaktion. För STM gäller Anvisningar och regler för medarbetare i Svensk tidskrift för musikforskning, Upps. 1963.

förteckningar som publiceras på svenska. Om man väljer ett annat språk för publiceringen är det dock lämpligt att jämföra med ledande utländska forskares/tidskrifters sätt att ställa upp litteraturförteckningar och anpassa sig därefter.

På engelskt språkområde, särskilt i medicinska och naturvetenskapliga arbeten, har på senare tid det s. k. Harvard-systemet slagit igenom. En modell av en sådan litteraturförteckning med kommentarer finns i W. N. Lansburgh, Almquist & Wiksells sättningsregler. Med appendix: Manuskriptets redigering, Sthlm ... 1961, s. 377 ff. Denna form av litteraturförteckning synes emellertid mindre lämplig för musikvetenskapliga arbeten, utom möjligen om de har en övervägande teoretisk, teknisk eller musikpsykologisk inriktning. Särskilt appendix i ovannämnda skrift bör emellertid rådfrågas, om ett arbete skall tryckas.

I föreliggande anvisningar har i mer eller mindre förändrad form övertagits partier ur Regler och anvisningar för anmälan av bidrag till Accessionskatalogen, [Sthlm] 1956. (Bibliografiska institutet, KB. [Stencil]), vilket arbete i det följande citeras AccRegler. Hänvisningar göres även till Katalogregler för svenska bibliotek, 2:a uppl. Sthlm 1950 (Sveriges allmänna biblioteksförnings handböcker. 6), förkortas KatRegler.

Exemplen har till stor del hämtats från andra arbeten men bearbetats till överensstämmelse med de regler och anvisningar som lämnas nedan. Därmed är ej sagt att förlagorna skulle vara felaktiga. Författaren har haft som mål att ur den rika provkarta på varianter som förekommer välja ut det som synes honom mest lämpat att normalisera.

1. Allmänna principer

Med *källor* menas i detta arbete sådant (primär-)material, på vilket uppsats/avhandlingsförfattaren bygger sina analyser och slutledningar.

Med *litteratur* menas redan utförda forskningar (bearbetningar), vilka uppsats/avhandlingsförfattaren tagit del av och i sitt arbete direkt hänvisar till.

Målet för en käll- och litteraturförteckning är dels att angiva vilka källor resp. vilken litteratur författaren använt, dels att göra det möjligt för andra att kontrollera de uppgifter, som hämtats därur. Därför måste — särskilt beträffande källorna — så noggranna angivelser göras, att dessa kan återfinnas på sina fyndorter.

I käll- och litteraturförteckningen medtages endast sådana källor/arbeten, som det direkt hänvisas till i det framlagda arbetet. Det är ej meningen att i litteraturförteckningen lämna en komplett bibliografi över det behandlade

området, om man ej utnyttjat alla arbeten som berör det. Källor, som ej givit positivt resultat vid en undersökning, kan dock redovisas i fotnoter eller i en särskild förteckning, för att undvika att kommande forskare gör om samma undersökningar till ingen nytta. Dyliga uppgifter kan dessutom vara av värde för forskare, som närmar sig samma ämneskrets med annan frågeställning.

2. Rubrik

Käll- och litteraturförteckningen rubriceras: *Källor och Litteratur*. Förteckningen placeras, uppdelad på dessa kategorier, antingen i början av arbetet (efter innehållsförteckningen) eller i slutet (före eventuella bilagor och register); det förra är att föredraga i avhandlingssammanhang.

Några generella regler för dispositionen kan ej givas, eftersom den varierar med uppsatsens/avhandlingens ämne. I många fall utgår t. o. m. avdelningen källor.

3. Källor

I detta avsnitt redovisas tillvägagångssättet vid källförteckning. I vissa fall kan det vara praktiskt att samtidigt göra en mer eller mindre kortfattad källbeskrivning (t. ex. av instrument). Här har i första hand tagits fasta på de uppgifter som erfordras i en källförteckning, även om gränserna mellan ovan nämnda kategorier ibland kan vara flytande.

Beträffande klassificering av källor (kvarlevor, tradition) och källkritik hänvisas till K. Erslev, *Historisk Teknik*, 2 opl. Khvn 1926, kap. 2: Kildeprøvelsen och till B. Hildebrand, *Handbok i släkt- och personforskning*, 1. Sthlm 1961, kap. 2: Den historiska metoden, där i allt väsentligt Erslevs synpunkter övertagits.

Allmänt

Ifråga om opublicerat material angives fyndort och, om det finns, signum eller katalognummer. Med fyndort menas den plats (bibliotek/arkiv), där materialet befinner sig. Ofta kan det vara lämpligt att precisera innehållet i källan genom eventuell titel eller kort angivande av dess huvudinnehåll.

Tryckta källor behöver i regel ej angivas med fyndort. (Jfr dock 3.12.)

I musikvetenskapligt sammanhang kan fem kategorier av källor komma ifråga: *musikalier*, *texter* (inklusive ev. vokaltexter till musik), *ikonografiskt material*, *instrument* och *inspelningar*. Man kan diskutera i vad mån ikonografiskt material och instrument är att betrakta som källor i sträng mening

och om de skall förtecknas som sådana. I detta arbete har termen källor givits en vid betydelse för att tillåta mångsidig exemplifiering. Kanske kan det t. ex. vara lämpligt att göra en helt neutral »Instrumentförteckning», placerad efter de (ur historikerns synpunkt) egentliga skriftkällorna musikalier och texter. (Även bandupptagningar torde kunna räknas som sådana.) Alla dessa fem kategorier brukar dock sällan samtidigt ingå i ett och samma arbete. Vid uppställningen i källförteckningen bör de hållas isär, var och en med egen rubrik.

3.1 Musikalier

Man skiljer i källförteckningen mellan *otryckta* och *tryckta* musikaliska källor.

3.11 Otryckta musikaliska källor ställs upp efter fyndort med angivande av signum, om sådant finns, eventuellt med numrering av de olika fyndorterna eller källorna.

Stockholm, Kungl. Biblioteket (KB).

Autografsaml. Roman, J. H., 1 bl. notskrift.

Musik i handskr. S. 165–166, 166 a–b, 170, 173–177, 193, 221.

Uppsala Universitetsbibliotek (UUB).

Instr. mus. i hdskr. 20: 1–2, 21–23, 25–27, 29–30, 60: 7–9, 70, 71: 1.

Vok. mus. i hdskr. 57: 3 a, 14, 17, 20.

I vissa fall kan det vara lämpligt att även angiva tonsättare, titel, tonart och besättning samt i vilken form (stämmor, partitur, tabulatur) det enskilda verket är bevarat, t. ex.:⁴

Uppsala Universitetsbibliotek (UUB).

Vok. mus. i hdskr.

GEIST, C., Domine qui das salutem regibus, fac salvum regem. 2 S, A, T, B, 2 vl., vla, vla da gamba, bc.

a) 84: 19, klavertabulatur: 7 bl.; b) 54: 18, 11 st.

⁴ En *verkförteckning* av viss tonsättare måste i regel göras mer omfattande. Den bör innehålla titel, tonart, besättning (vid tryck: förlagsort, förlag, eventuellt tryckår och/eller plåtnummer). Vid vokalverk bör textincipit angivas. Källornas beskaffenhet (stämmor, partitur) skall specificeras och fyndort (signum) angivas. Beträffande specificering av antal satser och dessas tempobeteckningar, taktart och taktantal hör dylika uppgifter snarare till en *verkbeskrivning*; uppgifter om handskriftens format, vattenmärken o. dyl. hör i sin tur till en *källbeskrivning* snarare än till en källförteckning.

Instr. mus. i hdskr.

ANONYMUS, Six sonate [D, a, D, G, E, D]. vl/fl, bc.

66: 9, part.: 14 bl.

3.12 Äldre tryckta musikaliska källor förtecknas ibland efter fyndort. Eljest sammanföres de i alfabetisk eller kronologisk följd efter ordningsord eller i systematisk ordning efter innehåll.

a) *Uppsala* Universitetsbibliotek (UUB).

Missale Upsaliense vetus, impr. Holmiae 1484.

Missale Upsaliense novum, impr. Basileae 1513.

Missale Lundense, impr. Parisiis 1514.

Missale Aboense, impr. Lubecae 1488.

b) *Stockholm*, Kungl. Biblioteket (KB).

Graduale Arosiense, dictum Graduale Svecicum, impr. Lubecae 149[3].

Missale Stregnense, impr. Holmiae 1487.

Vill man närmare angiva ett musikverk av en viss tonsättare kan nedanstående exempel tagas som utgångspunkt. Se vidare under 4, spec. 4.15.⁴

GLUCK, C. W., Iphigénie en Aulide. Tragédie. Opéra en trois actes représenté pour la première fois ... 1774. Paris [1774], Des Lauriers.

Part.: (2), 298 s.

ERLEBACH, P. H., VI. Ouvertures [a, B, g, D, F, g], begleitet mit ihren darzu schicklichen Aires, nach französischer Art und Manier eingerichtet. Nürnberg. 1693, Johann Jonathan Felsecker.

6 st.: 2 dessus, haute contre, taille, quinte, bc.

Samlingsverk behandlas som anonyma (se 4.2–3). Om en stor mängd samlingsverk ingår i källförteckningen och dessa härrör från 1500- och 1600-talen, kan man ställa upp dem i kronologisk följd efter tryckår med detta såsom ordningsord.

Under huvudrubriken »Källor», underrubrik »Musikalier» finns det ibland anledning att upptaga en avdelning med »Musikaliskt jämförelsematerial» bestående av tryckta och otryckta tonsättningar i original eller utgåvor. Dessa kan med fördel förtecknas summariskt efter tonsättare med angivande av fyndort eller utgåva.

3.2 *Texter* indelas likaledes i otryckta och tryckta källtexter.

3.21 Otryckta källtexter (arkivhandlingar) förtecknas enligt 3.11. Hand-

lingens innehåll bör preciseras, något som exempelvis är viktigt ifråga om landskapshandlingar från Kammararkivet.

Kalmar stadsarkiv.

Kalmar magistrats och rådhusrätts arkiv: Bouppteckningar och arvsskiften. Konkursakter.

Kalmar auktionskammarers arkiv: Protokoll över lösöresauktioner.

Uppsala Universitetsbibliotek (UUB).

U 40: 69. C. ANNERSTEDT, Samlingar till Uppsala Universitets historia. Afd. II: 38.

U 65¹. Handlingar rörande Upsala Universitet ... Exercitieinstitutionerne ...

U 65 y. Akademiska musiken i Upsala.

X 278 ai. Biografiska handlingar rörande släkten Nordfors.

Bibliotekets arkiv A 9. Diverse handlingar 1730–1786.

3.22 Tryckta källtexter förtecknas i alfabetisk följd efter ordningsord utan att fyndort eller signum anges. Beträffande det enskilda verkets behandling, se nedan punkt 4.

Ibland sammanföres tryckta källtexter med litteratur under den gemensamma rubriken »Tryckta källor och anförd litteratur», och läsaren får själv reda ut, vad som är källa och vad som är litteratur. Om detta förfarande är lämpligt måste avvägas från fall till fall. Lämpligt kan det t.ex. vara när samma arbete har använts både som källa och som litteratur.

3.3 Ikonografiskt material

Uppställning efter fyndort⁵ med angivande av eventuellt katalognummer. I mån av tillgång och lämplighet ges uppgifter om: Slag av avbildning (målning, kyrkmålning, pennteckning, mosaik, skulptur osv.), motiv, konstnär eller skola, datering, avbildade instrument (typografiskt framhävda), uppgifter om reproduktioner.

Amsterdam, Rijksmuseum.

Tableau.

Festin dans un riche palais. 1602.

Hendr. Aerts (± 1600) Ecole holl.

FLUTE, LUTH, VIOLON, BOIS.⁶

Dunkerque, Musée

237. Tableau.

Réunion joyeuse.

⁵ Betr. termens innebörd se ovan punkt 3.

⁶ Exemplet citerat efter D. F. SCHEURLEER, *Iconographie des instruments de musique ...* La Haye 1914. Nr 64 i den blå serien.

A. Palamendesz (1601–1673). Ecole holl.
HARPE, GUITARRE, VIOLON.⁷

New York, Pierpont-Morgan Library.

Beatus des Magius, f. 87.

Anberung des Lammes. 922.

LAUTEN, PSALTERIUM.

S. Pijoan, *Summa artis. Historia general del arte*. 8. Madrid 1942. Fig. 761.⁸

3.4 Instrument

Uppställning efter fyndort⁹ med angivande av signum/katalognummer om sådana finns. Eventuellt uppgifter om förvärvsår och proveniens, instrumentbyggare och tillverkningsår.

I mån av behov göres uppdelning förslagsvis på rubrikerna »Museiexemplar» och »Privatägda».

Hänvisning kan göras från systematisk-beskrivande uppställning. Om endast ett mindre antal instrument behandlas kan källförteckning och -beskrivning eventuellt kombineras.

Museiexemplar

Stockholm, Musikhistoriska museet (MM).

Viola da gamba.

Diskantviola. Christoph Mayer, Danzig 1685. Nr 223 (1902). Dep. Mus. Akademien.

Diskantviola. Arwit Rönnegren, Lugele Kattarp 1736. Nr 285 (1903). Gåva Carl Chr. Söderström.

Basviola. J. Elsler, Mainz 1731. Nr 53 (1899). Gåva Axel Bergendahl.

Privatägda

Stockholm, Lindholms violinateljé.

Viola. (1936?) Peter Hellstedt fecit Holmia 1759. Tillv.-nr 354.

Viola. Elias Carlander kongl. Hofmusicus, Sthlm 1778.

3.5 Inspelningar

Grammofoninspelningar och bandupptagningar bör skiljas åt. De senare uppställs efter fyndort⁹ med eventuellt signum/katalog-bandnummer. För grammofoninspelningar anges skivnummer.

Om så är lämpligt anges inspelningsort, datum, traditionsbärare och utgåva av melodien. Skiljer sig inspelningsort och traditionsbärarens hemort anges båda.

⁷ D. F. SCHEURLEER, op. cit. Nr 258 i den blå serien.

⁸ Exemplet sammanställt ur R. HAMMERSTEIN, *Die Musik der Engel ...* Bern & München 1962.

⁹ Betr. termens innebörd se ovan punkt 3.

Bandupptagningar

Stockholm, Musikhistoriska museet (MM).

Ba 18: 1. Slink-Majas polska, »lärdd av Torsten Johnsson för fem år sedan». Västland, Tolfta sn, Uppland. 20.12.61. Gösta Hellström, f. 1912, nyckelharpa av silverbastyp.

B. Sv. Finl. III. Där sitter en fågel på liljonakvist.

Nötö, Nagu sn, Åboland, Finl. 1.7.62. Ragnar Konstantin Jansson, f. 1907, sång.

Grammofoninspelningar

REL P 5004. Maria Magdalena-visan.

Växjö, studio 1957. Vendela Johansson, f. 1871, Holmseryd, Delary, Småland.

4. Litteratur

Allmänt

I omfattande litteraturförteckningar kan det vara lämpligt att dela upp materialet i *kataloger*, *uppslagsverk* samt *övrige litteratur*. I mindre förteckningar är detta ej nödvändigt.

Förkortningar av ofta citerade arbeten kan med fördel föras ut i den vänstra marginalen. Om övriga förkortningar se nedan punkt 5.

Det finns i princip tre olika sätt att publicera ett arbete på: såsom *enskilt arbete*, *tidskriftsuppsats* och *samlingsverk* eller del därav. I uppställningen förtecknas de utan åtskillnad i alfabetisk följd efter ordningsordet (= författarnamn eller annat huvudord. Se 4.2).

4.1 Enskilt arbete

Modell (OBS bruket av interpunktionstecken o. dyl. i modellen och exemplen):

BECKING, G., Der musikalische Rhythmus als Erkenntnisquelle. Augsb. 1928.

eller med benämningar: författarnamn (efternamn, förnamn), arbetets titel ev. jämte undertitel (se ex. 4.11), förlagsort, tryckår.

Detta är det enklaste fallet och innehåller de absolut nödvändiga angivelserna. Ibland tillkommer uppgifter om upplaga och delbeteckning, vilka införas i denna ordningsföljd mellan titel och förlagsort. Se nedan 4.14–15.

Om flera arbeten av samme författare förekommer, kan författarnamnet antingen upprepas för varje arbete eller ersättas med tankestreck (—).

Anmärkning. Författarnamnet kan gärna typografiskt särskiljas från den övriga texten och sättas därför helst med versaler och kapitäl. Även kursivering förekommer.

4.11 Författarnamnet må — men behöver ej nödvändigtvis — förkortas till initialer utom ifråga om kvinnliga författare och vid mycket vanliga efternamn såsom Müller, Schmitt, Andersson etc. Rörande detta och annat angående namnformer se AccRegler s. 7 ff. och KatRegler § 41 ff.

CLERCX, SUZANNE, Le baroque et la musique. Essai d'esthétique musicale. Brux. 1948.

Efter efternamn och förnamn/initialer sättes kommatecken eller kolon. (I föreliggande anvisningar har kommatecken föredragits.)

4.12 Pseudonymer som författare. Om ett arbete skrivits under pseudonym tages i regel denna som ordningsord med tillägg av [pseud.], om den icke avslöjats och tillägg av [pseud. för ...], när författarens verkliga namn är känt. Eventuellt göres hänvisning från det rätta namnet för att underlätta orienteringen.

ARBEAU, T. [pseud. för Guillaume Thabourot], Orchesography. Transl. by Mary Stewart Evans. New York 1948.

Hänvisning från det rätta namnet:

THABOUROT, G., se: ARBEAU, T.

Om ett arbete har två eller tre författare skrives:

ANDRÉ, B., GARDELIUS, S. & OLSSON, RUT, Titel osv.

Har arbetet flera än tre författare betraktas det som anonymt (se nedan 4.2). Endast det första namnet följt av [m. fl.] eller »...» behöver då angivas (se ex. 4.31).

Om utgivare se nedan 4.3.

Vid återgivandet av titeln skall titelbladtextens ordningsföljd och bör dess typografi följas, särskilt före år 1700.

Beträffande bruket av stora och små bokstäver gäller följande: Som regel återgives titlarna med enbart små bokstäver, utom i det fall där det egna landets språkbruk fordrar stor bokstav, t. ex.: substantiv på tyska och (åtminstone tidigare på) danska; nationalitetsadjektiv på latin, engelska, holländska och flamländska; nationalitetssubstantiv på isländska och franska samt sådana i engelskan alltid med stor bokstav skrivna ord såsom Queen, Royal, God. I institutionsnamn skrives inledningsordet med stor bokstav, övriga med små eller i överensstämmelse med vad som ovan sagts. Se vidare KatRegler § 81.

Undertiteln uteslutes endast om den ej innehåller väsentliga upplysningar.

Ordformer och böjningar får ej förändras. Uteslutningar kan göras (markeras med »...») liksom förkortningar av vissa ständigt återkommande ord och konstruktioner. Se AccRegler, Bilaga 2 och 3.

Bibliografiskt väsentliga tillägg, som ej står på titelbladet men ingår någon annanstans i arbetet, sättes inom parentes (), medan andra tillägg (t. ex. i trycket ej angivet årtal) sättes inom klammer [] (se ex. 4.17). Märk dock att titelbladets recto- och versosidor betraktas som en enhet. Uppgifter, som tages från versosidan eller (för tryckår) från sista sidan av arbetet, skall ej markeras genom parentes.

4.13 Om *upplagan* är annan än den första, skall detta angivas:

... Titel. Stark erg. Aufl. Berlin-Wilmersdorf 1930.

... Titel. 2:a tillök. och ill. uppl. Sthlm 1935.

... Titel. 2nd ed. Camb. 1950.

Anmärkning. Man kan finna exempel på ytterligare en modell, nämligen Cambridge ²1950 (= 2nd ed. Cambridge 1950). Detta förfaringssätt anses av tillfrågade biblioteksmän vara antingen alltför oklart eller oförenligt med humanistiskt författarskap.

Om *flera upplagor* av samma arbete begagnats skrives:

... Titel. Sthlm 1925. — 2:a tillök. uppl. Sthlm 1959.

4.14 Om ett arbete omfattar *flera delar* anges efter titeln den/de delar man använt. Beteckningen 1–3 innebär att tre separata delar föreligger; 1/3 innebär att del 1 till 3 är sammanbundna i en enda volym. Har endast del 1 och 3 använts skrives: 1, 3. 1947–50. NB att romerska siffror för delbeteckning förändras till arabiska. Uppgift om tryckår skall motsvara resp. delar.

Kalmar stifts herdaminne. Utg. av B. Olsson. Kalmar & Lund. 1–2. 1951, 1947.

NB att i detta exempel del 2 har utkommit först. Om endast del 1 har använts skrives: ... & Lund. 1. 1951.

Förlagsorten må förkortas (se AccRegler, Bilaga 3). Om två förlagsorter finns skrives: Kalmar & Lund. Om flera än två: Kassel ... eller Kassel &c.

Saknas förlagsort skrives om möjligt den rätta orten inom klammer (se ex. 4.192) eller också anges tryckorten.

NB att böcker och musikaler tryckta före år 1800 ofta endast har *tryckort*, vilken i så fall anges (se ex. 3.12). I övriga fall utsättes ej tryckort utan alltid *förlagsort*. (Jfr dock 4.15.)

4.15 I fråga om *musikalier* utsättes efter tonsättare och titel: förlagsort, tryckår, förlag samt förlagsnummer (plåt-, editionsnummer). Om tryckår se 4.16.

SVEDBOM, W., En glad visa. Ord af Z. Topelius. För en röst vid piano. Sthlm 1885. J. Bagge, 115.

Det är särskilt viktigt att angiva förlagsnumret, eftersom detta tillsammans med förläggarens namn och adress ofta är det enda hjälpmedel man har att datera ett tryck från 1700-, 1800- och 1900-talet (innan copyright infördes). Under dessa århundraden saknas nämligen tryckår som regel.¹⁰

Här måste emellertid bestämt varnas för förhastade dateringar av musiktryck enbart på basis av förlagsnumret. De dateringar som anges i förlagsnummerförteckningar måste — åtminstone för 1700-talet — betraktas som ungefärliga, om man ej kan stödja dem med uppgifter från andra områden (t. ex. tidningsannonser). Fältet är fullt av så många svårigheter och specialproblem att ibland även experter känner sig osäkra. Om ett musiktryck av någon anledning måste exakt dateras bör därför fackmän rådfrågas.

4.16 Saknas *tryckår* skrives »u.å.» eller om möjligt det rätta årtalet inom klammer: [1874]. (Se ex. 4.17.)

SJÖGREN, E., Op. 11. Fyra dikter af E. von der Recke. För en röst med piano. Sthlm [1884]. Hirsch, 1764.

Om endast copyright-år är angivet och tryckår ej kan fastställas, anses copyright-året vara = tryckår och betecknas då (cop.) 1963 eller © 1963.

Utgör arbetet ett oförändrat omtryck (reprint), bör före tryckåret det ursprungliga tryckets tryckår angivas inom klammer.

Lond. [1935] 1947.

2nd ed. New York [1941] 1950. (I detta exempel har 2nd ed. urspr. utkommit 1941.)

4.17 Om ett arbete utkommit som *akademisk avhandling* anges detta med (Diss.) — eller om man så vill med (Akad. avh.) om arbetet skrivits på svenska, danska eller norska — efter tryckåret eller i förekommande fall efter serie-parentes. Dissertationsorten anges om den skiljer sig från förlagsorten, och dissertationsåret om detta är annat än tryckåret.

STILZ, E., Die Berliner Klaviersonate zur Zeit Friedrichs des Grossen. Saarbrücken [1930]. (Diss. Berlin.)

¹⁰ Se t. ex. O. E. DEUTSCH, Musikverlagsnummern. Eine Auswahl von 40 datierten Listen 1710–1900. 2. verb. und 1. deutsche Ausg., Berlin 1961 och CARL JOHANSSON, French music publishers' catalogues of the second half of the eighteenth century. [Text, plates], Sthlm 1955. (Publ. utg. av Kungl. mus. akademis bibl. 2.) Vidare finns deponerad på Institutionen för musikforskning i Uppsala mikrofilm av förlagsförteckningar från Abr. Hirsch, Elkan & Schildknecht och Abr. Lundquist insamlad av Axel Helmer.

DOUNIAS, M., Die Violinkonzerte Giuseppe Tartinis als Ausdruck einer Künstlerpersönlichkeit und einer Kulturepoche. Münch. 1935. (Diss. Berl. 1932.)

WALIN, S., Beiträge zur Geschichte der schwedischen Sinfonik. Sthlm 1941. (Diss. Upps.)

4.18 Föreligger ett arbete i *maskinskrift* eller *stencil*, brukar detta angivas sist inom klammer.

SUNDIN, B., Barns musikaliska skapande. Sthlm 1963. (Pedagogiska skriftserien ... 1.) [Stencil.]

4.19 Ingår arbetet i en *serie*, skall seriens namn och serienummer medtagas inom parentes efter tryckåret. Uppgift om utgivare är ej nödvändig. (Jfr dock ex. 4.191, 193.) Utgivarens förnamn kan förkortas.

4.191 NEF, K., Geschichte der Sinfonie und Suite. Lpz. 1921. (Kleine Handbücher der Musikgeschichte nach Gattungen. Hrsg. von H. Kretzschmar. 14.)

4.192 HAMBRÆUS, B., Codex carminum Gallicorum. Une étude sur le volume Musique vocale du manuscrit 87 de la Bibliothèque de l'Université d'Upsala. [Sthlm] 1961. (Studia musicologica Upsaliensia. 6.)

4.193 SACHS, C., Die Musik der Antike. Wildpark-Potsdam 1928. (Handbuch der Musikwissenschaft hrsg. von E. Bücken.)

4.194 ENGLÄNDER, R., Joseph Martin Kraus und die Gustavianische Oper. Upps. & Lpz. 1943. (Skrifter utg. av K. Humanistiska vetenskaps-samfundet i Uppsala. 36: 1.)

4.2 Anonymer

Verktiteln utgör i detta fall ordningsord och skrives i gemena (se ex. 4.21–33, 35). Första ordet räknas som ordningsord, såvida detta ej är best. eller obest. artikel (se KatRegler § 70, 73); i så fall tages följande ord till inledningsord (se ex. 4.23). Titlar, som börjar med siffror, sättes sist i den alfabetiska förteckningen (efter bokstaven Ö) i nummerordning. Åtskillnad mellan arabiska och romerska siffror behöver ej iakttagas.

4.21 Skara läroverk 1641–1941. Utg. av G. Holmstedt. Sthlm 1941.

4.22 Stockholms stads herdaminne från reformationen intill tillkomsten av Stockholms stift. Biografisk matrikel. Utg. av G. Hellström. Sthlm 1951.

4.23 Den svenska kärleksvisan. 82 svenska kärleksvisor saml. och arr. för piano av K. Brodin. Sthlm 1958, Westin & Co.
Men: Den signade dag [, som ...]

4.3 Antologier och samlingsverk behandlas som anonymer. NB att utgivaren/redaktören/samlaren skall angivas (se ex. 4.31). Om så erfordras göres hän-

visning från denne, spec. i fråga om antologier och vissa samlingsverk. (Se ex. 4.33.) Det är dock ej lämpligt att som ordningsord taga utg./red./samlarens namn.

Anmärkning. Det torde vara mindre vanligt att en hel antologi eller ett helt samlingsverk utnyttjats av uppsats/avhandlingsförfattaren, om det ej är fråga om en antologi över en hel tonsättargrupp eller särskild tonsättare (ex. 4.34–35). Om emellertid flera uppsatser utnyttjats i samma antologi/samlingsverk, kan det vara praktiskt att taga upp arbetet för sig i litteraturförteckningen, eftersom citeringsförfarandet då underlättas. (Jfr 4.62 modell 2.)

4.31 Bericht über den siebenten internationalen musikwissenschaftlichen Kongress Köln 1958. Hrsg. von G. Abraham [m. fl.]. Kassel ... 1959. (Internat. Ges. für Musikwissenschaft.)

4.32 Handbuch der Musikgeschichte. Unter Mitwirkung von Fachgenossen hrsg. von G. Adler ... 2. vollst. durchges. und stark erg. Aufl. 1–2. Berlin-Wilmersdorf 1930. Se: HAAS.

4.33 Le luth et sa musique ... Etudes réunies et présentées par J. Jacquot. Paris 1958. (Colloques internationaux du Centre internat. de la recherche scientifique. Sciences humaines. [9].) Se: POULTON.

Hänvisning från JACQUOT, J. Se: Le luth et sa musique.

4.34 Handel, [G. F.] A symposium. Ed. by G. Abraham. Lond. ... 1954. Se: DENT.

4.35 Modern nordisk musik. Fjorton tonsättare om egna verk. Red.: I. Bengtsson. Sthlm 1957. Se: BLOMDAHL.

4.4 Festskrifter tillägnade viss person sättes på vederbörande persons namn om de ej har en mycket karakteristisk titel, t. ex.: En bok om papper. Festskrift tillägnad Carl Malmros ... Efter namnet, som skrives i gemena, sättes punkt i. st. f. kommatecken eller kolon.

Jeppesen, Knud. Natalicia musicologica Knud Jeppesen septuagenario ... Khvn 1962.

Anmärkning. Se anmärkning till 4.3.

4.5 Anonyma biografier, bibliografier, *verkförteckningar* över en person eller en anonym *förteckning* över en persons bibliotek eller samling sättes på vederbörande persons namn med namnet i gemena inom klammer. Inga skilletecken utsättes efter klammern.

[Horn, A.] Förteckning på den utvalda samling af musicalier, som efter framledne ... greffe Adam Horn, den [19] februarii 1778 ... genom auction kommer att försäljas. Sthlm [1778].

4.6 Tidskriftsartiklar, uppsatser i samlingsverk o. dyl. Denna form av publi-

cering är numera kvantitativt så dominerande att den måste ägnas särskild uppmärksamhet.

4.61 Tidskriftsartiklar

Modell (OBS interpunktionen):

WALIN, S., »Sonate a flauto traverso, violone e cembalo da Roman, Svedese». En stilstudie. (STM 27 (1945), s. 5–60.)

DART, T., Elisabeth Eysbock's keyboard book. (STM 44 (1962), s. 5–12.)

eller med benämningar: författarnamn och arbetets titel. Inom parentes: tidskriftens namn (gärna förkortat), årgångssiffra (arabiska siffror!), årgångens årtal, artikelns omfång (första och sista sidsiffran). För kortare artiklar *kan* man ange enbart första sidsiffran följt av »ff.» (se ex. 4.612), men bättre är att alltid ange både första och sista sidsiffran (se ex. 4.613–614).

Ibland tillkommer uppgift om häftesnummer, vilken sättes efter årgångstalet skild från detta t.ex. genom kolon (se ex. 4.612). Detta är nödvändigt om årgången ej har genomgående paginering.

NB att förlagsort ej anges för tidskriftsartiklar.

Ytterligare en modell kan rekommenderas för att undvika de dubbla parenteser, som använts i ovanstående modell, nämligen: ... Titel. (STM 27, 1945, s. 5–60.) Det är dock ej idealiskt att sätta tankestreck mellan titeln och tidskriftens namn: ... Titel. — STM 27 (1945), s. 5–60 eftersom detta enligt bibliotekspraxis innebär att STM är ytterligare ett verk av samme författare.

4.611 LUMSDEN, D., The sources of English lute music (1540–1620). (Galpin society journal 6 (1953), s. 14–19.)

4.612 BARTH, F., Den moderna talkörens tekniska och estetiska problem. (NM 5 (1961/62): 5, s. 1 ff.)

4.613 WIBERG, A., Ur det svenska musiktryckets historia. Henrik Fougts musiktryckeri. 1–4. (Nordisk boktryckarekonst 50 (1949), s. 211–216; 51 (1950), s. 78–86, 119–122, 215–220.)

4.614 ADORNO, T. W., Vers une musique informelle. Nach einer Kranichsteiner Vorlesung: September 1961. (Darmstädter Beitr. zur neuen Musik 4 (1961), s. 73–102.)

4.62 Uppsatser i samlingsverk

4.621 *Modell 1 (OBS interpunktionen):*

MOBERG, C.-A., Vincenzo Albrici und das Kirchenkonzert. (Natalicia musicologica Knud Jeppesen septuagenario collegis oblata. Khvn 1962, s. 199–216.)

eller med benämningar: uppsatsförfattarens namn och verktitel. Inom parentes: samlingsverkets namn fullständigt utfört med utgivare och övriga viktiga uppgifter: upplaga, delbeteckning, förlagsort, tryckår, sidomfång på uppsatsen.

BOYDEN, D. D., The violin and its technique: New horizons in research. (Bericht über den siebenten internationalen musikwissenschaftlichen Kongress Köln 1958. Hrsg. von G. Abraham [m. fl.]. Kassel ... 1959, s. 29–39.)

COLLIJN, I., Översikt av det svenska boktryckets historia 1483–1700. (Svend Dahls Bibliotekshandbok. 1. Upps. & Sthlm 1924, s. 183–272.)

BLOMDAHL, K.-B., Facetter. (Modern nordisk musik. Fjorton tonsättare om egna verk. Red.: I. Bengtsson. Sthlm 1957, s. 168–176.)

4.622 *Modell 2*

DENT, E. J., The operas of G. F. Handel. (Handel, A symposium, s. 12–65.)

eller med benämningar: uppsatsförfattarens namn och arbetets titel. Inom parentes: samlingsverkets namn i summarisk form, delbeteckning, uppsatsens sidomfång.

I detta fall fordras hänvisning till uppsatsen från den fullständiga titeln på samlingsverket (jfr ovan 4.3).

HAAS, R., Die französische Oper bis 1750. (Handbuch der Musikgeschichte ... hrsg. von G. Adler ... s. 641–656.)

POULTON, DIANA, La technique du jeu du luth en France et en Angleterre. (Le luth et sa musique ... s. 168–176.)

5. Förkortningar.

Under denna rubrik redovisas förkortningar, som är genomgående i hela arbetet, t.ex. för arkiv, tidskrifter, nyutgåvor av musikalien, instrumentbenämningar, noteringstekniska termer osv.

För tidskrifter bör väljas allmänt vedertagna förkortningar t.ex. enligt Sohlmans musiklexikon och vid behov kompletterade enligt Die Musik in Geschichte und Gegenwart, eller, om arbetet publiceras på internationellt språk, enligt vederbörande språkområdes ledande lexikon.

För instrumentbenämningar föreslås den internationella förkortningslista, som utarbetats till RISM-katalogen: RISM Communiqué nr 8 eller förkortningslistan i Sohlmans musiklexikon.

Förkortningslistan bör placeras i närheten av käll- och litteraturförteckningen på lättillgänglig plats. Användes förkortningar endast inom visst textparti, anges de i början av detta.